

Qədim Bakı yeniləşir və müasirləşir

Hər yeni ilin özünəməxsus ampluada kodlaşdırılması
Prezident İlham Əliyevin ölkəmizin qədim tarixi köklər üzərində pərvəriş tapan mədəni irsi, tarixi, ordunun quruculuğu, mədəniyyəti, incəsənəti, ümumiyyətlə, həyatın müxtəlif sahələrinin inkişafı ilə bağlı sərəncamları, tapşırıq və tövsiyələri müstəqil Azərbaycanın dövlətçilik tarixində son illər ənənə halını alıb.

Dövlət başçısı Azərbaycanda 2026-cı ilin "Şəhərsalma və Memarlıq İli" elan edilmesi haqqında sərəncam imzalayıb. Bu sərəncam Azərbaycanın çoxəsrlik tarixə malik şəhərsalma və memarlıq mədəniyyəti ənənələrinin yaşadılması, eləcə də ölkədə yeni çağırışlara cavab verən mütərəqqi yanaşmaların təşviqi və tətbiqinin genişləndirilməsi məqsədini ehtifa edir.

Xatırladaq ki, Bakının qədim tarixini özündə yaşadan binalar pasportlaşdırılır. Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Quronması, inkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti tərəfindən tarix-mədəniyyət abidələrinə məlumat lövhələrinin yerləşdirilməsi ilə bağlı yeni layihənin icrasına başlanılıb.

"İçərişəhər" Dövlət Tarix-Memarlıq və "Qala" Dövlət Tarix-Etnoqrafiya qoruqlarının əraziləri istisna olmaqla, dövlət mühafizəsinə olan daşınmaz tarix və mədəniyyət obyektlərindən (abidələrindən) istifadə, onların bərpası, rekonstruksiyası, konservasiyası və yenidən qurulması sahəsində dövlət nəzarəti gücləndirilir. Tarix və mədəniyyət abidələrinin bərpasına, mühafizəsinə və istifadəsinə dair layihələrin hazırlanması, bu binaların təhlükəsizliyini təmin etmək üçün onların mühafizə zonalarında qabaqlayıcı tədbirlər görülür.

Son illər Bakıda, xüsusilə də şəhərin mərkəzində çoxlu turistlərlə rastlaşıraq. Onlar tarixi binaların, abidələrin önündə ayaq saxlayır, maraqla baxır və şəkil çəkdiirlər. Bu zaman tikili barədə məlumat əldə etmək zərurəti yaranır və məlumat lövhələri olmayanda çətinliklərlə üzləşirlər. Bu lövhənin olması təkcə xarici turistlər üçün deyil, elə yerli əhali üçün da çox vacibdir. Ən azından gördüyü tarixi abidə, kompleks haqqında müyyəyən bilgi ala bilirən.

Amma bu da sərr deyil ki, paytaxtda heç də hər tarixi binada bu cür məlumat lövhələri yoxdur, olanların da bəzisi Azərbaycan və rəs dillərində, Kiril əlifbasi ilə yazılınlardır. Ölkəmizin digər şəhər və rayonlarında da məlumat lövhələri ilə bağlı vəziyyət yaxşı deyil. Artıq bu sahəyə diqqətin gücləndirilməsi təqdirdələyiş haldır.

Ötən il Bakı şəhəri və bölgələrdə yerləşən 1200-dən artıq abidəyə məlumat lövhəsi quraşdırılıb. Bu lövhələrdə hər bir abidənin adı, tarixi, inventar nömrəsi və əhəmiyyət dərəcəsi barədə məlumatlar özəksini tapıb.

Qədimliyi ilə göz oxşayan müasir Bakıda dünyanın brend arxitektura layihələri əsasında inşa edilən yüksəkmərtəbəli binaların tikintisi, yerli mədəniyyət abidəsi hesab edilən tarixi mülklərin, məscid və inanc yerlərinin bərpası, yeni magistral yolların və körpülərin yaradılması həm yerli əhalidə, həm də turistlərdə məmənunluq doğurur.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırıq və tövsiyələrinə əsasən, Bakının yaşıllaşdırılması, yeni park və xiyabanların, istirahət güləşlərinin yaradılmasına da xüsusi diqqət yetirilir. Bakının müasir şəhərsalma prinsipləri əsasında inkişaf etdirilməsi, bura da rəhat yaşayış mühitinin yaradılması, sosial və mədəni həyatın tərəqqisi, mərcənləşdirən məkanların for-

malaşdırılması neticəsində paytaxtın siması əsaslı şəkildə dəyişir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 5-də yerli televiziya kanallarına müsahibəsində də bu mövzuya toxunub və bu inkişafın əsasında dayanan strateji yanaşmanı, mövcud problemləri və qarşidakı mərhələnin əsas hədəflərini sistemli şəkildə ortaya qoyub. Dövlət başçısının vurğulduğu kimi, Bakının inkişafı yalnız yeni binaların tikintisi ilə ölçülür. Əsas məqsəd insan amilinə söyklənən şəhər modelinin qurulmasıdır ki, burada rahat nəqliyyat, keyfiyyətli kommunal xidmətlər, geniş ictimai məkanlar, sosial infrastruktur və ekoloji tarazlıq bir-birini tamamlayan elementlər kimi çıxış edir. Son illərdə Bakıda yaşayış massivlərinin genişləndirilmesi, yeni məktəb və xəstəxanaların tikilməsi, sosial xidmətlərin əlçatanlığının artırılması əhalinin tələbatına cavab verir. Bu isə paytaxtın təkcə inzibati deyil, həm də sosial-iqtisadi mərkəz kimi rolunu da gücləndirir.

Prezident İlham Əliyevin müsahibədə açıqladığı rəqəmlər şəhərdə bu sahədə görülən işlərin miqyasını aydın göstərir: "Hamımız yaxşı bilirik ki, yol hərəkəti bu gün, həqiqətən, ciddi problemdir. Əvvəlki illərdə biz çox iş görmüşük, 50 tunel, 50-yə yaxın körpü inşa etmişik, yolları genişləndirmişik. Təkcə Bakıda 2500 kilometr yol salınmışdır. Təsəvvür edin, şəhərin daxilində 2500 kilometr yol... Vaxtılı Bakı şəhərinə gedən yolu necə olduğunu çox yaxşı xatırlayıraq. O zaman cəmi bir yol var idi. Bu sahədə görüləcək işlər hələ çoxdur. Biz artıq Bakıda əlavə 10 metro stansiyasının tikintisini nəzərdə tutan program qəbul etmişik. Mənim səlahiyyət müddətim ərzində 7 stansiya tikilib, lakin bu kifayət deyil. Buna görə də daha 10 metro stansiyası, eləcə də yeni körpülər və tunellər tikiləcək. Bütün bunlar üçün vəsait cəlb etməliyik, çünki bu, bizo xeyli maliyyə qənaəti edəcək və həmin vəsaiti Qarabağ üçün istifadə edə biləcəyik".

Daha 10 metro stansiyasının tikintisi planı Bakının nəqliyyat xəritəsində keyfiyyətə yeni mərhələdir. Son 20 ildə 7 metro stansiyasının istifadəyə verilməsi şəhərin müyyəyən bir dövrdə tixaclardan sığortalanmasını hədəfləmişdir. İndi yeni stansiyaların, əlavə depoların yaradılması və mövcud stansiyalarada aparılan optimallaşma layihələri ilə ictimai nəqliyyatın cəlbediciliyinin artırılması da mühüm vəzifə kimi qarşıya qoyulur. Ölkə rəhbəri yerli televiziya kanallarına müsahibəsində nəqliyyat layihələrinin reallaşdırılması zamanı Bakının tarixi memarlıq ansamblının toxunulmaz saxlanılmasının zəruriliyini, tarixi abidələrin qorunmasının dövlət siyasetinin dəyişməz istiqaməti olduğunu da diqqətə çatdırır. Dövlət başçısı eyni zamanda yol-nəqliyyat sisteminin idarə edilməsi və mikromobilin, yəni ictimai nəqliyyatın üstünlük verilməsinin bir çox yolu ola biləcəyini da xatırladı.

Son illər Bakıda əlavə ictimai yerlərin yaradılması geniş vüsat alıb. Yeni parklar, ictimai zonalar, istirahət güləşləri yaradılıb. Bu

ərazilərin nəqliyyat infrastrukturunu da paralel olaraq öz həllini təpib. Bunu Mərkəzi Parkın təmsalında görə bilərik. Vaxtılı bu ərazi çox ensiz və dar küçələrdən ibarət idi. İndi çox geniş küçələr bu istiqamətdə, yəni Heydər Əliyev Sarayından da yuxarı istiqamətə getmək üçün çox geniş imkanlar yaradıb. Hazırda yeni salınmış Mərkəzi Parkın ətrafindakı köhnə tiki-lilərin sökülməsi davam edir və burada da istirahət məkanları qurulacaq, yaşıllıqlar salınacaq, süni göllər və sairə yaradılacaq.

Paytaxtin iki geniş piyada zonası olan Fəvvərələr meydanı və Qış parkının optimal şəkildə birləşdirilməsi işləri gündəmdədir. Yaxın günlərdə şəhər sakinləri və qonaqların ən çox üz tutduğu məkanlardan biri olan İslam Səfərli küçəsi ilə bağlı dünya təcrübəsinə əsaslanan layihənin icrasına başlanılıcaq.

XIX-XX əsrlərə aid tarixi tiki-lilərin əhatəsində olan İslam Səfərli küçəsindəki avtomobil sixlığı sakinlərə və şəhərimizə gələn turistlərə bu küçədə yerləşən tarixi abidələrlə tanış olmaqdə çətinlik yaradır. Bu küçədə səkili dar, piyada axını çoxdur. Bu səbəbdə hərəket məhdudluyyəti yaranır.

Bütün bunları nəzərə alaraq, "Qış Parkı" və "Fəvvərələr meydanı" əlaqələndiriləcək, küçə tamamilə piyadalaşdırılacaq. Həmçinin ərazidə mövcud olan ticarət və iaşə obyektlərinin fəaliyyətinə normal şərait yaradılacaq, sakinlərin və turistlərin tarixi abidələrlə rahat ziyarəti, gözinti zamanı insanların təhlükəsizliyi tam təmin olunacaq. Bundan başqa, İslam Səfərli küçəsinin digər küçələrlə kəsişdiyi yerlərdə avtomobilər üçün xüsusi təhlükəsiz keçidlər yaradılacaq. Bəzi parklanma yerləri əlçatanlıq saxlanılmaqla kəsişən küçələr köçürülləcək, əlavə yerlər təşkil ediləcək. Eyni zamanda operativ və kommunal xidmət avtomobilərinin küçəyə daxil olmasına üçün normal şərait yaradılacaq.

Xatırladaq ki, 2026-cı il mayın 17-22-də Bakı yenidən dünyanın diqqətini özünə cəlb edəcək. Azərbaycan paytaxtında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının ən nüfuzlu tədbirlərindən biri - Ümumdünya Şəhərsalma Forumunun 13-cü Sessiyası (WUF13) keçiriləcək. Məzmununa və əhətə dairəsinə görə bu forum BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransından (COP) sonra ikinci ən böyük və strateji əhəmiyyətli qlobal platforma hesab olunur. Bu mühüm tədbirin Bakıda təşkili yalnız regional deyil, həm də qlobal miqyasda şəhərsalma, dayanıqlılıq və ətraf mühit sahələrində Azərbaycanın artan liderliyini nümayiş etdirir.

Forum Azərbaycanın şəhərsalma sahəsindəki öncül rolunun dünəyaya təqdim edilməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir. İştirakçılar şəhərsalma sahəsində ötən dövrdə əldə olunmuş təcrübələri müzakirə etmək və gələcək üçün yeni, innovativ həllər tapmaq imkanı əldə edəcəklər. Azərbaycan üçün isə WUF13 həm ölkəmizin qlobal şəhərsalma gündəliyiindəki mövqeyini möhkəmləndirmək, həm də regionda dayanıqlı və "ağlı" şəhərsalma modellərini təşviq etmək üçün əvəzsiz platformadır.

Rəşad SALMANLI
"Azərbaycan"